

CONTRIBUȚIA DIPLOMAȚIEI NAVALE LA SECURITATEA MARITIMĂ REGIONALĂ

Comandor prof. univ. dr. Lucian Valeriu SCIPANOV

*Facultatea de Comandă și Stat Major/Departamentul Forțe Navale
Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București
10.55535/GMR.2024.1.2*

In the context of the military conflict in the Black Sea region, with implications for regional security, the approach proposes a solution to strengthen international relations by capitalising on the non-coercive potential of the naval presence on the maritime communication routes in the Black Sea, starting from the premise that the Romanian Navy is the military instrument of power through which the state projects its naval diplomacy, a mission manifested under the auspices of ways of asserting national maritime and fluvial interests.

With a wide range of diplomatic instruments through which the Romanian state manifests and consolidates its geopolitical position and interests in the Black Sea and the Danube River, at the political-military level there is the possibility of using specific ways of contributing to the consolidation of regional maritime security.

Practically, the proposal to carry out a regional cooperation initiative in the Black Sea, by establishing an air-land-naval battle group, under the auspices of the collaboration of allied partners, candidates, and the riverine countries of the Black Sea Extended Area. Punctually, through this approach, a solution is presented regarding the contribution of the Romanian Navy to the consolidation of regional, maritime, and fluvial security, through simple steps, resuming a previously applied model, and effectively using military instruments through regional cooperation.

Keywords: naval diplomacy; regional leadership; maritime security; community-European perspective; Danube River;

INTRODUCERE

Având în vedere problematica securității regionale în contextul conflictului militar din regiunea Mării Negre, în calitate de cadru didactic în învățământul militar superior, doresc să supun atenției specialiștilor în diplomația apărării o soluție de consolidare a relațiilor internaționale prin valorificarea potențialului necoercitiv al prezenței navale pe căile de comunicații maritime la Marea Neagră.

Pentru aceasta, consider oportun a se valorifica un instrument consacrat de diplomație a statului, declarat ca misiune a Forțelor Navale Române, și anume *diplomația navală*, manifestată sub auspiciile unor modalități de afirmare a intereselor naționale maritime și fluviale.

Față de paleta de instrumente diplomatice prin care statul român își manifestă și consolidează poziția geopolitică și interesele la Marea Neagră și Fluviul Dunărea, consider că, la nivelul politico-militar, există posibilitatea de utilizare a unor modalități specifice de contribuție la consolidarea securității regionale, în condițiile unui mediu de securitate regional volatil.

Astfel, pentru a materializa contribuția diplomației navale la securitatea regională, aduc în atenție o soluție concretă cu privire la contribuția Forțelor Navale Române la consolidarea securității regionale, maritimă și fluvială, prin pași simpli, reluând un model anterior aplicat, utilizând eficient instrumentele militare deja existente în ceea ce privește cooperarea regională.

Practic, propun realizarea unei inițiative regionale de cooperare la Marea Neagră, pe modelul inițiativei Black Sea For (inițiativă a Turciei, suspendată în 2014), însă sub auspiciile colaborării partenerilor aliați, a candidaților și a riveranilor Zonei Extinse a Mării Negre. Menționez faptul că modelul anterior nu a avut succes, scopul declarat al inițiativei fiind creșterea securității regionale prin măsuri de tipul: „*consolidarea prieteniei și a relațiilor bune de vecinătate între statele regionale și creșterea interoperabilității între forțele navale ale acestor state*” (Özdal, 2011, p. 34). Însă, în urma acțiunilor ruse din Ucraina – 2014

Față de paleta de instrumente diplomatice prin care statul român își manifestă și consolidează poziția geopolitică și interesele la Marea Neagră și Fluviul Dunărea, consider că, la nivelul politico-militar, există posibilitatea de utilizare a unor modalități specifice de contribuție la consolidarea securității regionale, în condițiile unui mediu de securitate regional volatil.

și ai incidentului aviatic din 2015 dintre Turcia și Rusia, s-a dovedit că inițiativa nu a funcționat.

Concret, propun constituirea unei grupări aero-terestru-navale la Marea Neagră prin dezvoltarea și perfecționarea unei forțe adecvate, la care să contribuie toți riveranii Mării Negre care sunt parte a blocului comunitar și aliat, candidații și partenerii regionali.

FUNDAMENTAREA PROPUNERII

Argumentele naționale care constituie fundamentul soluției propuse sunt din paleta intereselor de manifestare și valorificare regională și zonală a poziției geostrategice, declarate în Strategia Națională de Apărare a Țării/SNApT (2020, alin. 47-49), precum:

- accesul la mare;
- ieșirea la mare pe gurile Dunării;
- valorificarea culoarelor economice transeuropene (valorificarea infrastructurii critice portuare, liniile de comunicații, rețelele energetice și cablurile submarine);
- securitatea căilor de comunicații maritime și fluviale;
- accesul la materii prime și resurse;
- obligațiile asumate prin participarea la coaliții, alianțe, parteneriate;
- reziliența maritimă și organizațională.

Consider că sporirea conștientizării necesității și importanței securității regionale trebuie să se facă din două perspective: o perspectivă aliată și o perspectivă comunitar-europeană, prin aplicarea unei strategii maritime de securitate la Marea Neagră, care să vizeze, pe cât posibil, o agendă comună, însă obligatoriu promovarea unor interese comune. Opinia mea constă în faptul că se poate identifica valența soft a acestei propuneri, consolidarea securității regionale putând fi realizată prin creșterea capacității politico-militare și diplomatice.

Soluții de tip soft

Pentru a fundamenta această propunere, doresc să aduc în atenție unele soluții de tip soft, ca posibile contribuții ale statelor riverane Mării Negre și ale factorilor de conducere a flotelor Mării Negre la securitatea regională din perspectivă militară. Valența soft a propunerii mele este dată de:

- leadershipul regional;

- diplomația apărării;
- diplomația navală;
- cultura de securitate maritimă;
- conștiința marinărească.

Leadershipul regional consider că reprezintă, din punct de vedere politico-militar, un model de leadership strategic care oferă o abordare de conducere adaptată mediului contemporan operațional dinamic și imprevizibil. Plecând de la premisa că, în domeniul securității regionale la Marea Neagră, leadershipul regional este dat de profilul liderilor politici din regiune, principii precum multilateralismul și internaționalizarea regiunii vor sta la baza definirii leadershipului regional. Factori precum politica, economia, societatea, cultura vor sta la baza definirii leadershipului regiunii Mării Negre. *„Leadershipul regiunii Mării Negre trebuie să se bazeze pe o puternică rețea politică și economică, armonizată (juridic, economic, diplomatic și financiar) cu celelalte regiuni vecine, în mod convergent și participativ”*. (Panait, 2021, p. 20)

Conform teoriei relațiilor internaționale, multilateralismul se referă la o organizare, de regulă de tip alianță, în care participanții urmăresc un scop comun. Internaționalizarea se referă la schimbul de bune practice, colaborare, cooperare și mobilitate internațională, aspect care subliniază caracterul internațional al unei acțiuni militare. Astfel, se poate considera că cele două caracteristici principale pot sta la baza propunerii mele, conturând profilul soft al acesteia.

Diplomația apărării reprezintă totalitatea acțiunilor desfășurate de către un guvern, prin utilizarea unor componente ale sistemului de securitate națională, prin care implementează măsuri de creștere a încrederii între state, contribuie la dezvoltarea relațiilor de colaborare și cooperare între armate și asigură condițiile de creare sau de funcționare a alianțelor, coalițiilor, parteneriatelor și inițiativelor regionale, cu scopul de a diminua climatul de tensiune și de a menține o stare de echilibru a securității regionale (<https://prezi.com/clwamc3baewu/diplomatia-apararii-parte-principala-a-diplomatiei-general/>).

Diplomația navală cuprinde acțiunile de reprezentare națională, precum și o componentă a diplomației, care mai este denumită și strategie navală de influență.

De exemplu, *„Diplomația (politica) canonierelor”* a reprezentat, la începutul secolului al XX-lea, apărarea drepturilor de proprietate

„Leadershipul regiunii Mării Negre trebuie să se bazeze pe o puternică rețea politică și economică, armonizată (juridic, economic, diplomatic și financiar) cu celelalte regiuni vecine, în mod convergent și participativ”.
Conform teoriei relațiilor internaționale, multilateralismul se referă la o organizare, de regulă de tip alianță, în care participanții urmăresc un scop comun.

Sporirea conștientizării necesității și importanței securității regionale trebuie să se facă din două perspective: o perspectivă aliată și o perspectivă comunitar-europeană, prin aplicarea unei strategii maritime de securitate la Marea Neagră, care să vizeze, pe cât posibil, o agendă comună, însă obligatoriu promovarea unor interese comune.

Diplomația navală se manifestă prin folosirea cel puțin a unei componente a puterii maritime în sprijinul activităților politice și diplomatice și reprezintă ansamblul măsurilor pentru promovarea intereselor maritime și fluviale, pentru influențarea comportamentului altor țări în sensul favorizării unui avantaj aferent unui scop sau unor obiective definite, inclusiv pentru descurajare.

a investitorilor occidentali. Astăzi, diplomația navală este înțeleasă ca o folosire a puterii navale, componenta de bază a puterii maritime, pentru sprijinirea poziției statului în negocieri.

Diplomația navală se manifestă prin folosirea cel puțin a unei componente a puterii maritime în sprijinul activităților politice și diplomatice și reprezintă ansamblul măsurilor pentru promovarea intereselor maritime și fluviale, pentru influențarea comportamentului altor țări în sensul favorizării unui avantaj aferent unui scop sau unor obiective definite, inclusiv pentru descurajare. „*Diplomația navală, parte a culturii de securitate, poate reprezenta cel mai eficient instrument al leadershipului în contextul consolidării securității regionale*”. (Panait, 2022)

În conformitate cu principalele misiuni ale Forțelor Navale Române, modalitățile de manifestare a diplomației navale și a contribuției la susținerea diplomatică în domeniul maritim sunt următoarele:

- reprezentarea navală;
- prezența navală;
- descurajarea;
- desfășurarea navală preventivă (prepoziționarea forțelor);
- demonstrația de forțe.

Cultura de securitate maritimă. Conform Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, prin analogie cu definiția culturii de securitate generală, cultura de securitate manifestată în domeniul maritim ar putea reprezenta totalitatea valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor care determină înțelegerea și asimilarea la nivelul securității a conceptului de securitate maritimă. Astfel, se poate considera că o cultură a securității maritime reprezintă un proces de educație formală, informală, nonformală și continuă pe tot parcursul vieții, în baza unei culturi de securitate deja existente.

De asemenea, interesul național privind securitatea este declarat „*starea dezirabilă de existență a unei națiuni, a unei comunități organice și incluzive, care vizează apărarea și promovarea valorilor naționale fundamentale, asigurarea prosperității, garantarea respectării drepturilor și libertăților democratice, a protecției și securității membrilor ei*” (SNApT, 2020, p. 14)

Astfel, în opinia mea, cultura de securitate maritimă reprezintă o stare de manifestare a unei moșteniri de securitate în domeniul maritim și fluvial, cultivată, dezvoltată, consolidată și afirmată,

menită să ofere statului posibilitatea manifestării puterii maritime și a menținerii integrității, independenței și suveranității asupra apelor teritoriale, inclusiv prezervarea dreptului de ieșire la mare și valorificarea potențialului fluvial.

Conștiința marinărească reprezintă o parte a culturii de securitate, afirmată în domeniul maritim, în corelație și prin promovarea valorilor naționale pe comunicațiile fluviale, mările și oceanele lumii, manifestarea, protejarea, apărarea și garantarea intereselor maritime și fluviale.

Interesele maritime și fluviale ale României ar trebui să fie înțelese ca fiind parte a intereselor naționale, alături de celelalte componente: economice, politice, sociale, culturale, demografice etc.

Interesele fundamentale ale României la mare și fluviu sunt, în general, centrate pe aspecte precum asigurarea drepturilor suverane în zona economică exclusivă, în zonele maritime și fluviale, asigurarea libertății de navigație pe căile de comunicații maritime și fluviale, protecția și apărarea infrastructurii din spațiul maritim și fluvial național, contribuția la menținerea securității regionale etc.

În aceste condiții, consider că promovarea intereselor României în domeniul maritim și fluvial prin contribuția la menținerea securității Mării Negre și a fluviului Dunărea trebuie să devină o componentă a conștiinței naționale. „*Romania nu se poate sustrage de la responsabilitățile regionale reprezentate de promovarea și asigurarea unui climat de stabilitate și securitate în regiunea Mării Negre*”. (Ciorobea, 2023). Astfel, opinez că un astfel de demers va reprezenta, în primul rând, un mod de manifestare a conștiinței marinărești și, implicit, un mod de afirmare a conștiinței naționale, ca rezultat al unei culturi de securitate maritimă afirmată.

Propuneri și direcțiile de acțiune

Având prezentate aspecte de tip soft privind posibile contribuții ale statelor riverane Mării Negre la securitatea regională prin măsuri politico-militare, dar și de cultură educațională, în continuare, doresc să prezint unele propuneri cu privire la direcțiile de acțiune care necesită o mai mare atenție din partea factorilor de decizie din domeniul politico-militar, ca și din partea coordonatorilor de programe educaționale.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Interesele fundamentale ale României la mare și fluviu sunt, în general, centrate pe aspecte precum asigurarea drepturilor suverane în zona economică exclusivă, în zonele maritime și fluviale, asigurarea libertății de navigație pe căile de comunicații maritime și fluviale, protecția și apărarea infrastructurii din spațiul maritim și fluvial național, contribuția la menținerea securității regionale etc.

Promovez constituirea unei grupări navale eterogene multinaționale, destinată Mării Negre, cu comandă centralizată, cu misiuni de supraveghere a comunicațiilor maritime și protecția transporturilor navale. Aceasta implică desemnarea unei grupări navale la Marea Neagră cu capacități extinse de luptă la litoral, la suprafață, MCM (lupta cu mina) și atisubmarin.

Din punct de vedere politico-militar: alături de parteneriatele strategice, supun atenției oportunitatea dezvoltării unor parteneriate locale.

Propunere: reluarea misiunii de dezvoltare a cooperării regionale printr-o inițiativă locală.

Participanți: flotele țărilor riverane Mării Negre și din Regiunea Extinsă a Mării Negre.

Beneficiari/beneficii: de partea tuturor părților implicate:

- beneficii ale participanților direcți prin prezență navală, promovarea și confirmarea încrederii reciproce, uniformizarea procedurilor de lucru, complementaritate acțională etc.;
- beneficii ale partenerilor: vizibilitate internațională, creșterea încrederii reciproce, interoperabilitate, confirmarea poziției de partener prin contribuție directă etc.;
- beneficii ale candidaților la blocul aliat: vizibilitate internațională, afirmarea încrederii reciproce, interoperabilitate, micșorarea decalajului de capacități, demonstrația voinței de candidatură etc.

Concret, promovez constituirea unei grupări navale eterogene multinaționale, destinată Mării Negre, cu comandă centralizată, cu misiuni de supraveghere a comunicațiilor maritime și protecția transporturilor navale. Aceasta implică desemnarea unei grupări navale la Marea Neagră cu capacități extinse de luptă la litoral, la suprafață, MCM (lupta cu mina) și atisubmarin. Viziunea mea implică o participare proactivă a flotelor țărilor riverane Mării Negre care pot contribui la consolidarea securității regionale în condițiile actuale ale dinamicii acțiunilor militare generate de situația conflictuală din nordul Mării Negre.

Din punct de vedere al culturii educaționale, caracteristica soft a propunerii mele vizează, în principal, componenta umană, care trebuie să capete o valență nuanțată spre:

❖ promovarea culturii de securitate maritimă (aici, un rol important îl are învățământul militar, la toate nivelurile, gradual, odată cu creșterea ierarhică a formelor de pregătire; promovare publică; organizarea de evenimente sociale pe teme de securitate; implicarea societății civile; voluntariat etc.);

❖ promovarea leadershipului la toate nivelurile învățământului militar; leadershipul militar are avantajul pregătirii multidisciplinare a personalului încă din primele etape ale pregătirii profesionale; produsul leadershipului militar este de așteptat „să evalueze opțiunile, să anticipeze, să fie pregătit pentru situații imprevizibile și să ia decizii în situații de risc și incertitudine” (Cioranu, 2021, p. 5), precum este prezentat în studiul citat. Se deduce faptul că dezvoltarea personală prin dezvoltarea inteligenței emoționale și a gândirii critice reprezintă un demers obligatoriu, care va întregi profilul leadershipului militar.

Consider că, în ceea ce privește dezvoltarea gândirii critice, componenta educațională contribuie la dezvoltarea celor mai importante abilități ale liderului militar și, implicit, la creșterea calității decizionale, prin:

- capacitatea de a formula puncte de vedere argumentate;
- puterea de a previziona unele soluții la problemele analizate,
- abilitatea de a identifica alternative acționale;
- abilitatea de a crea deducții logice;
- capacitatea de a evita bias-urile;
- capacitatea de a estima efectele deciziilor asumate.

Dezvoltarea personală a liderului militar reprezintă o componentă complementară care contribuie la dezvoltarea leadershipului militar. Calități precum echilibrul emoțional și maturitatea sunt dezvoltate printr-o promovare a culturii organizaționale în strânsă legătură cu dezvoltarea inteligenței emoționale (Chiorcea, Cioranu, 2021, p. 163).

În aceste condiții, liderul militar va fi proactiv, reactiv, preocupat, provocat, scos din rutină (Cioranu, 2021, p. 3), astfel fiind conturat un profil nou, produs al unei școli de gândire reziliente, așa cum învățământul militar superior urmărește să construiască.

În ceea ce privește reziliența maritimă și organizațională, previzionez rolul Forțelor Navale Române de adaptare doctrinară și acțională la dinamica acțiunilor hibride și a operațiilor multidomeniu desfășurate la Marea Neagră.

Opinia mea este că, pentru a pune în aplicare propunerea lansată, Forțele Navale Române trebuie să abordeze problematica din două perspective:

- ce mijloace sunt necesare pentru a contribui la consolidarea securității maritime prin participarea la o astfel de inițiativă regională;

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Dezvoltarea personală a liderului militar reprezintă o componentă complementară care contribuie la dezvoltarea leadershipului militar. Calități precum echilibrul emoțional și maturitatea sunt dezvoltate printr-o promovare a culturii organizaționale în strânsă legătură cu dezvoltarea inteligenței emoționale.

- care poate fi contribuția reală a Forțelor Navale Române la această inițiativă.

Pentru a adopta modelul propus, Forțele Navale Române trebuie să identifice:

- oportunități de dezvoltare de noi relații de colaborare cu flote riverane Mării Negre, dar și consolidare a celor existente;
- dezvoltarea de capacități militare de acțiune la Marea Neagră în raport cu riscurile și amenințările emergente;
- soluții de promovare a culturii de securitate prin implicare directă în viața socială, dar și măsuri educaționale (programe educaționale în instituțiile de învățământ militar din domeniul maritim).

CONCLUZII

În lumina celor prezentate, raportat la contextul geopolitic actual, România poate reprezenta un centru de coagulare a intereselor regionale prin promovarea unui model de leadership regional. Forțele Navale Române vor deveni, astfel, un instrument politico-militar consacrat de promovare a intereselor naționale maritime și fluviale, totodată și vector al intereselor euroatlantice și comunitare în regiune.

În finalul acestui demers, prezint unele previziuni privind rolul unei inițiative regionale dezvoltate pe modelul propus, despre care admit că este perfectibil, având în vedere posibilitatea identificării și a altor argumente constructive care să consolideze ideea lansată, precum și soluții practice de constituire a grupării navale, în ceea ce privește structura, comanda, controlul și misiunile alocate.

La nivel politic:

- va permite adoptarea cu fermitate a deciziilor în situații de criză;
- va oferi solidaritate interstatală la amenințările hibride.

La nivel militar:

- va fi în măsură să ofere un răspuns adecvat, activ și oportun;
- va anticipa amenințările;
- va contribui la contracararea riscurilor.

În concluzie, modul de implementare a unei soluții de consolidare a securității regionale vizează o latură politico-militară, una decizional-acțională și una educațională.

Din punct de vedere politico-militar, am afirmat rolul diplomației apărării și al diplomației maritime, la care contribuția leadershipului strategic este primordială.

Din punct de vedere decizional-acțional, am văzut care trebuie să fie contribuția forțelor navale ale flotelor Mării Negre (în special a Forțelor Navale Române) pentru constituirea unei grupări navale la Marea Neagră, ale cărei misiuni vizează securitatea maritimă, dar și măsurile de tip soft pe care factorii de conducere din domeniul maritim le pot adopta, leadershipul, cultura de securitate și conștiința maritimă fiind necesar a fi dezvoltate.

Din punct de vedere educațional, rolul învățământului militar de marină a fost subliniat, în principal, pentru dezvoltarea unor abilități ale viitorilor lideri militari, prin promovarea gândirii critice, dezvoltarea inteligenței emoționale, monitorizarea dezvoltării personale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Chiorcea, I., Cioranu, I. (2021). *Inteligența emoțională în leadershipul militar*. În revista *Gândirea militară românească*, nr. 1.
2. Cioranu, I. (2021). *Gândirea critică în leadershipul militar*. Colocviu strategic, nr. 14. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate.
3. Ciorobea, C. (2023). *Studiu FSM (Forumul Securității Maritime): Reziliența maritimă a României în era amenințărilor hibride și importanța unei strategii de securitate maritimă. Interesele naționale ale României la Marea Neagră, Dunăre și Oceanul Planetar*.
4. Drd. Panait, M. (2021). *Rolul leadershipului în ecuația regiune – regionalism – securitate la Marea Neagră*. În *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, București, vol. 9, nr. 1.
5. Drd. Panait, M. (2022). *Teză de doctorat: Rolul leadershipului în dinamica arhitecturii de securitate în Regiunea Mării Negre. Soluții pentru viitor – echilibrul între securitate, strategii și forțe*. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.
6. Özdal, H. (2011). *Turkey-Ukraine Relations: High Potential, Low Voltage*. International Strategic Research Organization (USAK), nr. 3.
7. *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024/SNApȚ* (2020). București: Administrația Prezidențială.
8. <https://prezi.com/clwamc3baewu/diplomatia-apararii-parte-principala-a-diplomatiei-general/>, accesat la 12 ianuarie 2024.

